



№ 236 (25722)

РÆСТДЗИНАД

Газет цауын райдыдта 1923 азы 14 мартыйы – газета издаётся с 14 марта 1923 года

2022 азы 22 декабр — цыппурсы маейы 22 бон, цыппарæм

Аргъ 10 сомы

КÆСУТ НОМЫРЫ:

2 НЫСАНТÆ
Цæрæнуатæн – сертификат

3 ЮБИЛЕЙ
Дæ зарæгæй – Ирыстонæн зынаргъ

4 СПОРТИВОН ФИДИУÆГ
Кæстæртæн у фæндагамонæг

Равдыст

Алайнаг паддзахады хæзнамæ

РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг Сергей МЕНЯЙЛО архайдта "Алайнаг паддзахады хæзнамæ"-йы равдыст байгом кæнын. Хуыддаг конд æрцыд Бетгырбухы Паддзахадон Эрмитажы Аланийыл саргъуыды 1100 азы кадæн. Кадджын хуыддаджы архайдтой бирæ уазджытæ, сæ 'хсен – Бетгырбухы губернатор Александр БЕГЛОВ, Дæуджыхъæукæг æмæ Алайнаг архиепископ Герасим.

æнусæй ХХ æнусы райдайæнмæ экспозици аивады, æрмдæсныты рæзтæй æвдисы рагон Аланийы историон бакаст. Ивгъуыд æнусты эстетикон æмæ технологон рæзт æвдисы, наукон

кусджытæ цы хъæздыг археологон æрмæг ссардой Цагат Ирыстоны, уый.

Равдыстимæ музейы скæндзысты рухстауæн мадзæлттæ, архайдзысты дзы Эрмитажы

Аланийыл саргъуыды кадæн бирæ мадзæлттæ конд æрцыд, фæлæ музейты 'хсен равдыст банымайæн ис райдзаст хуыддагыл. Экспозици аразынал архайдтой 11 федералон æмæ регионалон музейы, æрбацæуæг адæмы размæ рахастой 500 алыхузон историон дзаумайы. Сæ фылдæры нырма фыццаг хатт рахастой адæммæ.

Сергей Меняйло куыд загъта, афтæмæй Аланийыл саргъуыды 1100 азæн уыйас географи кæй ис, ууыл цин кæны. "Бынтон мæ зæрдæ райы, равдыст Эрмитажы конд кæй 'рцыд, уымæй. Нæ республикæимæ сын ахæм дзæбæх æмгуыстад кæй ис, уый тыххæй арфæ кæнын Эрмитажы разамынд æмæ кусджытæн. Ацы замманай проект чы бацæттæ кодта, уыцы автортæн æмæ кусæг науон кьордтæн уæлдай бузын", — загъта Сæргълæууæг.

Эрмитажы генералон директор Михаил Пиотровский куыд бацамыдта, афтæмæй равдыст баст у Аланийыл саргъуыды 1100 азимæ, дзуры диссаджы бæхджынтыл. "Уыдон бацахстой Европæйы егъау быдыртæ, бахæццæ сты Цагат Африкæмæ. Рагон культурæйы иу хай нын чы раздæхта, уыцы музейты æмæ археологты истори нын лæвар кæны хæзнамæ, абон музейты залты цаугæйæ, экспонаттæй райсдзыстæм

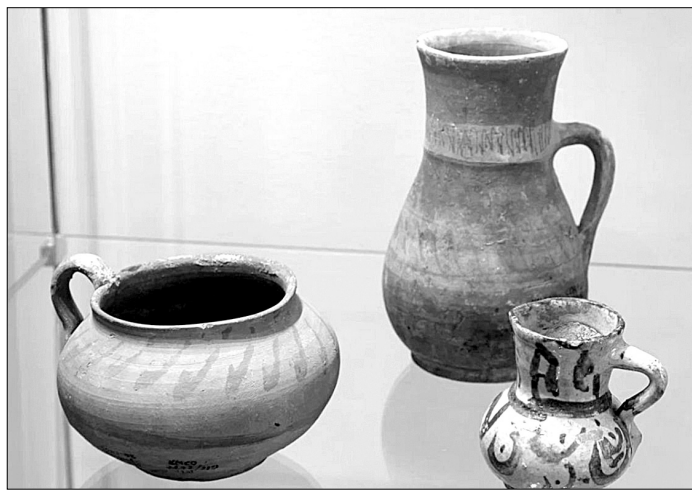


уæлдай æхсызгондзинад", — загъта музейы генералон директор. Кадджын мадзалы фæстæ уазджытæ фæдтой Зымæгон галуаны залтæ, уым æрбынæттон сты равдысты экспонаттæ. Специалисттæ куыд бамбарын кодтой, афтæмæй рагзаманты фыццаг



кусджытæ, науон кьорд, Бетгырбухы, Мæскуыйы, Дæуджыхъæуы культурæ æмæ аивады минæвæрттæ. Залты скæндзысты мастер-класстæ, лекциатæ, сывæллæттæн ахсджиаг хуыддагтæ. 2023 азы фæзындзæн науон каталог. Равдыст кусдзæн 2 апрелмæ, иæ куратор у Эрмитажы науон кусæг Анастасия Чикова, равдысты хуыды рæгъмæ рахаста Хетæгкаты Кьостайы номыл Цагат Ирыстоны паддзахадон университеты аивæдты факультеты декан Атайты Мæдинæ.

РЦИ-Аланийы Сæргълæууæджы æмæ Хицауады пресс-службæ



Лыггæнинаг фарстатæ

Скъолайы хъармгæнаентæ фæхъомысджындæр сты

Дæуджыхъæуы 28-æм скъолайы бахизæны уелæмхасæн æвæрд æрцыд 6 радиаторы. Уымæй уæлдай, ноджыдæр ма 30 радиаторы сæвæрдтой 4-æм уеладзыджы æппæт кълæсты дæр. Уымæ, цалцæгтæнджытæ раивтой хъармгæнаентæ хæтæлтты иу хай дæр.

Уый тыххæй фехъусын кодта цæрæнуатон-коммуналон хæдзарады, артаг æмæ энергетикæйы министр Таматы Майрæн. Ахæм дзуап министр радта, Цагат Ирыстоны Сæргълæууæг Сергей Меняйло йы амынддзинад 28-æм скъолайы хъармгæнаентæ системæмæ базилыны фæдыл куыд æххæстгонд цауы, ууыл дзургæйæ.

Зындгонд куыд у, афтæмæй амынд скъолайы ахуырдауыты ныййарджытæ бахæст кодтой республикæйы Сæргълæууæгмæ, кълæсты фæг хъарм кæй нæ уыд, уый фæдыл. "Амынд цалцæггæнаентæ куыстыты фæстæ скъолайы кълæсты уæлдæфы температурæ ныртæккæ у 20-22 градусы (уымæ, нормативы бындурыл



хуамæ уа 18 градусы бæрц). Æмæ æрмæст уыцы куыстытæ нæ, фæлæ ног радиатортæ сæвæрдзысты ноджыдæр

ма райдайæн кълæстæ æмæ чыныгдон", — радзырдта Таматы-Фырт.

Нæ уацхæссæг

Конкурсы бындурыл

Гранттæ – райдайгæ амалхъомтæн

Цагат Ирыстоны Экономикон рæзты министрды сæрмагонд къамис сбæлвырд кодта амалхъомадон проекттæ æххæст кæнынæн паддзахадон гранттæ райсынны фæдыл конкурсы бæрæггæнаентæ.

Министрды пресс-службæйы минæвары ныхасмæ гæсгæ, хи чысыл куыстуат райрæзын кæнынæн, стæй сæ цымыдисаг проекттæ царды рауадзынæн сæрмагонд гранттæ райсдзысты 17 цагатирыстойнаг райдайгæ амалхъомы. Ацы хатт конкурсы уæлахиздзауты 'хсен адих кæндзысты 5 милуан сом (алкæцы гранты бæрц дæр – 250-300 мин сом).

Сæрмагонд конкурсон къамис хуыздæрыл цы проекттæ банымадта, уыдон æххæстгонд цаудзысты агропромышленнон комплексы, хомаг куыстгæнаентæ промышленносты, мидбæстон туризмы, информацийон технологитæ æмæ æндæр къабæзты.

Зæгъын хъæуы, ахæм конкурс ныр æхсæзæм хатт арæст кæй æрцыд, уый дæр. Уымæ, конкурсы кад азæй-азмæ бæрзонддæр кæны: кæд сæрмагонд къамисмæ 2017 азы 28 куырдиаты æрбалæвæрдæуыд, уæд ацы аз та – 89.

Нæ уацхæссæг

Хуссар Ирыстонæй

Хицауады уынаффæйæ...

Хуссар Ирыстоны Хицауад йæ радон æмбырды сфидар кодта республикæйы ицæрджыты пенситы индексаци 2023 азы январæй фæстæмæ.

Хицауад цы уынаффæ сфидар кодта, уый бындурыл фидæн азы январæй фæстæмæ пенситы индексацийы бæрц уыдзæн 8,03 проценты.

Афтæмæй, 2023 азы райдайæнæй фæстæмæ æппынкъаддæр социалон пенсийы бæрц суыдзæн 4 304 сомы, æппынфылдæр бæрц та – 10 250 сомы.

(Информацион агентад "Спутник")

Профессион бæрæгбон

Адæмы æдасдзинад — сæ мæт

РЦИ-Аланийы Хицауады Сæрдар ДЗНАЙТЫ Барис архайдта Уæрæсейы Паддзахадон æдасдзинады кусджыты бæрæгбонны каден конд хуыддаджы.

Уый Федералон службæйы регионалон управленийы кусджытæн бæрæгбонны тыххæй раарфæ кодта, ветерантæн бузын загъта, ныртæккæ чы кусы, уыдонны фыдæбонæн дæр аргъ скъода.

"Республикæйы Сæргълæууæг Сергей Меняйло йæ уын мæхи номæй арфæ кæнын уæ профессион бæрæгбонны тыххæй! Æдасдзинады службæйы кусджытыл вазыджын хæстæ æвæрд ис, уæлдайдæр ныртæккæ. Кæддæриддæр стут раззаг хаххыл, вазыджын тæссагдзинæдтимæ тох



кæнут, нæ паддзахады, республикæйы интересæ хъахъæнут, адæмы æдасдзинад — уæ сæйраг

мæт. Уæ рæнхъыты сты æцæг патриоттæ æмæ дæсны кусджытæ. Æххæстгæнаентæ хицауад æмæ Æдасдзинады службæйы æмгуыст регионы рæзтыл бæрæг дары. Æнтыстджын ут уæ вазыгджын куысты, сабырдзинад, хордзинад æмæ уыл фарн стыхджын уæнт!" — загъта Хицауады Сæрдар.

Республикæйы Сæргълæууæджы Указæй Цагат Ирыстоны æдасдзинадмæ сæ бавæрæны тыххæй цалдæр кусæгон радтой майдантæ "Ирыстоны Намысæн", РЦИ-Аланийы Кады грамотæтæ.

РЦИ-Аланийы Сæргълæууæджы æмæ Хицауады пресс-службæ

22 декабры — Энергетики бон

Арфæ

Зынаргъ æмкусджытæ!

Цæрæнуатон-коммуналон хæдзарады, артаг æмæ энергетикæйы министрды æмæ мæхи номæй арфæ кæнын электрон хызæджы комплексы кусджыты профессион бæрæгбон — Энергетики бонны фæдыл!

Кæронмæ фæхæццæ кæны 2022 аз, нæ бон уæдоннæй у зæгъын, электрон комплекс бæрæг дары æвæрцæг куыстæй. Нæ кужы бирæ рæстмæ хуыддæгтæ бафтыд.

Абон республикæйы цауы электрон исбонад байу кæнын куыст, электрон тых дæттын хуыддаг бæрзонддæр æмвæзæдмæ сисыны программæйыл архайæм. Æвæрæм хыгъды прибортæ, сты интеллектуалон хъомысæмæ. Сæйрагдæр та — фæззыгон-зымæгон афонмæ нæхи хуыздæр цаутæ кæнæм, æнæнхæлæджы уавæртæ иуварс айстам.

Ацы аз дæр æппæт объекттæ бацæттæ кодтам, хъармдæгтæн афон райдыдта, кълылымпыдзинæдтæ дзы нæй. Цагат Ирыстоны æппæт кълылымпыд энергийæ æфсадагæм. Алы кусæгон дæр мæ зæрдæ зæгъы фидар æнæнидзинад, фарн, сабыр цард уæхицæн æмæ уæ бинонтæн!

Ног аз æппæт фарстатæ дæр лыгтонд куыд æрцауой, нысантыл куыд сæмбæлæм, уый уын мæ зæрдæ зæгъы.

ТАМАТЫ Майрæн, цæрæнуатон-коммуналон хæдзарады, артаг æмæ энергетикæйы министр

Газетфыссынад

"Рæстдзинад" — 2023 азы фыццаг æмбисæн

Ацы бонты дарддæр цауы 2023 азы фыццаг æмбисæн газеттæ æмæ журналтæ рафыссыны кампани. Иннæ хæттытау, ныр дæр "Рæстдзинад"-ы иуæрдион кæуджытæ рафысдзысты сæ уарзон газет.

Ног азы фыццаг æмбисæн "Рæстдзинад" рафыссын ис 1208 сомы æмæ 82 капеккæй (2022 азимæ абаргæйæ, у 41 сомы къаддæр). Адæмы лыгонд кьордтæн та — 989 сомы æмæ 4 капеккæй.

Нæ зынаргъ газеткæсджытæ, Ирыстоны истори, ирон адæмы æгъдæуттæ, ирон æвзаг, ирон фысджыты,



ивгъуыды, нæ абон æмæ нæ сомбонны тыххæй. Алы ирон хæдзарæн дæр — газет "Рæстдзинад"!

Редакци

Дзырды фарн

...æвзаг фæринкæй кæрдагдæр, æхсæры къæрицæй рæвдздæр, топпы фатæй растдæр.

БРЫЛЪИ АЛЫ Елбыздыхъо

Нысантæ

Цæраенуатæн — сертификат

Политикон парти "Иугонд Уæрæсæ"-йы регионалон хайады нымæрддар, РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг Сергей МЕНЯЙЛОЙЫ хъæппæрисæй сидзæр сывæлæттæ ивдзысты цæраенуатæн сертификат.

Ахæм ивдзынджытæ бахастой "Ивдзæр æмæ æнæ æвдждидæй баззайæг сывæлæттæ фатертæй сифтонг кæныны тыххæй" республикон законмæ. Сертификат бар дæттыт, республикон бюджеты фæрæзтæй иу хатт райсгæйæ, цæраенуатæн бафидынæн. Бар дæттыт, 23 азæй уæлæмæ кæуыл цауы, граждæнты ацы къордтæн. Сертификатты фæрзы сидзæртæ сундзысты фатерты хицæуттæ, сæрмагонд цæраенуат бахууырсыны æмгъуыд та у фондз азы.

"Иугонд Уæрæсæ"-йы парламентон фракцийы хъæппæрисæй сывæллоныл æвдждидуæггæнæг æмæ йæ райсæг ныййарджытæн сæ пособитæ фæфылдæр уыдзысты. Раздæр сывæллон райсыны тыххæй æхца фæцæрынан æппынкъаддæры бæрцимæ баст нæ уыдзысты, сæ бæрц уыд 2500 сомы. Республикæйы сывæлæттæн фæцæрыны æппынкъаддæры бæрцæн хуамæ ныр исой йæ 30

загъта, афтæмæй, социалон æххуысы мадзæлттæ фæхуыздæр кæнгæйæ, граждæнты ацы къордыл уыдæттæ фæзындзысты. "Серти-

индексаци æмæ йæм фæцæрыны æппынкъаддæры бæрц бар нæ дардтой", — загъта комитеты сæрдар. "Иугонд Уæрæсæ"-йы



проценты, бæрц куыд ива, афтæ ивдзæн æхцайы пособи дæр. Æнæниздзинад хъæхъæнынады, социалон политикæ æмæ ветеранты хуыздæгты фæдлы парламентон комитеты сæрдар Реуазты Ларисæ куыд

факатты фæрзы сидзæртæ фатерты хицæуттæ сундзысты, йæ аргъмæ ма йын хи фæрæзтæ кæнæ ныййарæджы капиталы æхца бафтаудзысты. Игæ сывæлæттæ-сидзæртæ фæдрынæн арылымæйон фиддон раздæр уыцы-иухуызон уыд,

фракцийы уæнгтимæ депутаттæ сразы сты, 2023 азы 1 июнæй фæстæмæ фиддон 12409 сомы кæй сундзæн, уыимæ. Сабитæ æмæ бинонтыл аудын у партиийы сæйраг нысан.

Нæ уацхæссæг

Нымæцтæ

Æппынкъаддæры бæрц

Цæгат Ирыстоны 2023 азмæ сфидар кодтой фæцæрыны æппынкъаддæры бæрц. Республикæйы алы цæраегудæн дæр ныймагæйæ, фæцæрыны æппынкъаддæры бæрц хуамæ уа 12938 сомы. Уый рабæрæг Хицауады æмбырды. "Иннæ аз алы цæраегудæн фæцæрыны æппынкъаддæры бæрц уыдзæн 12938 сомы; кусæг адæмæн — 14102 сомы; пенсииджытæн — 11127 сомы; сывæлæттæн — 12818 сомы", — загъта Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы фæллой



æмæ социалон рæзты министр Айдарты Алинæ.

Ныртæккæ фæцæрыны æппынкъаддæры бæрц у 11389 сомы.

БÆЗЗАТЫ Алинæ

Æмбырд

Ныхас — социалон инфраструктурæйыл

РЦИ-Аланийы Хицауады Сæрдар ДЗАНАЙТЫ Барис æмбырд сарæзта министртимæ. Ныхас цыдис, паддзахдон программæтæ æмæ национ проекттæ ацы аз æххæстонд куыд цыдысты, уыцы фарстатыл. Уымæй уæлдай ма æмбырды архайджытæ æрхастысты бындурон арастæды объекттæ æмæ фиданы 2023 азы фарстатæм дæр.

царды уавæртæ арастæйæ. Ахæм хæслæвæрдтæ Хицауады размæ æвæрытæ нæ республикæйы Сæргълæууæг. Уыдон сты æппæты сæйрагдæр фарстатæ, афоныл æмæ хæрхæддæй



Цæгат Ирыстоны бындурон цалцæг æмæ араст цæуынд социалон инфраструктурæйы объекттæ: скулотæ, равдауæндæттæ, амбулаторитæ, поликлиникæтæ, культурæ æмæ спорты куыстæттæ, фæндагон инфраструктурæ.

— Иннæ аз нæ зæрдты ис 160 объектты арастæдон куыстытæ бакæнын. Ног социалон инфраструктурæйы арастæд нæ вазыгджын хæстæй иу у, республикæйы цæрджытæн хæрхæд æмæ нывыл

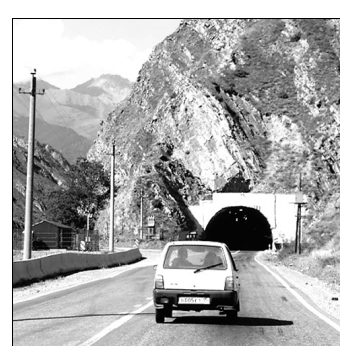
æххæст кæнын кæй хъæуы, ахæмтæ, — загъта Дзанаиты Барис

РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг æмæ Хицауады пресс-службæ

Фæндагты хæдзарæд

Гæрæнтæ сæвæрдзысты

Абон, 22 декабры, Ручы æфцæджы фæндагты цыдæн æвæрд уыдзысты гæрæнтæ.



æнæкыуылымпы цыдæн фæдæттæ саразыны фæдлытæ кæй цæуынд, уый ныймагæйæ, амынд фæндагтыл цыдæн гæрæнтæ æвæрд æрцæудзысты. 9 сахатæй 16 сахатæ онг Буронæй Ручы æфцæджы туменыл Цæгатæг порталы онг транспорты цыдæн гæрæнтæ сæвæрдзысты.

ГУГКАТЫ Жаннæ

Барæд

Алименттæ фидынæй йæхи фæтылиф кодта

Дæуджыкхъæуы Ирыстойнаг районы прокуратура зылынгæнæг хатдзæг сфидар кодта, бынæттон 40-аздыл цæрджы ныхмæ цы уоловон хъуыддæг араст æрцыд, уый фæдыл.

Нæлгоймаджы азымджын кæнынд УФ-йы Уголовон кодексы 157-æм статьяйы 1-æм хайы ("Тæрхондоны уынаффæ ницæмæ рдаргæйæ, æнæхæм сывæлæттæн алименттæ фидынæй хи фæтылиф кæнын") бындурыл. Слестгæнджыты бæрæггæнæнтæм гæсгæ, йæ афоныл Горæтгæрон райо-

Æмæ та уым дæр нæлгоймаг йæхи фæнд атардта æмæ нæ сæххæст кодта нысангонд куыстытæ.

Æппæт уыцы ауæлæттæ хынцгæйæ, нæлгоймаджы ныхмæ араст æрцæуд уоловон хуыздæг. Ахосджын уыцы уынаффæ дæр ницæмæ рдардта æмæ йæ алиментты хæстæ фæкæддæр кæныныл нæ бацархайдта.

Ныр уоловон хуыздæгмæ "ркъæдзæн Ленины районы тæрхондон.

РЦИ-Аланийы Прокуратурайы пресс-службæ

Æнæниздзинады къуым

Уæхи хъахъхъæнут...

Нозт у æвзæр ахуыр. Фæлæ канд ууыл нæ хицæн кæны йæ 'взæрдзинад. Уый у æнæниздзинад халæг æмæ алыхуызон нызтæ расайæг.

Нозт æппæты тынгдæр хъары сæрмагъзмæ, уæлдай тынгдæр халы нервтыты системæ, афтæмæй та, организм цæрдхæм цæмæй уа, уый тыххæй уымæн уыцы системæйæ ахсджидæр нæй. Уый дзуаппæттæ у æппæт оргæнты æмахастан, бæтты организм алфæмбылай æрджымæ. Æппынкъаддæр, сæрмагъз у психикон архайды бындур.

Цавæрфæнды буаргæд куы райсæм, уæд уый у марг æмæ уыцы-иу рæстæг марг нæу — алыцæдæр арастæг у йæ бæрцæй.

Адæймагыл спирт куыд ахадд, уый баст у:

- нозтæн йæ бæрцимæ;
- цас карз у, уыимæ;
- адæймагæн йæ каримæ;
- нæлгоймаг дзы баныста æви сылгоймаг, уыимæ (сылгоймагтæ этанолæн сты лæмæгъдæр);
- адæймагæн йæ асæй æмæ, цас ласы, уымæй;
- физикон æгъдауæй йæ иумæйæг уавæры;
- организм маргхæстæ куы фæуа, мыййæг, уæд йæ ныхмæ фæлæууындæн цас фидар у, уымæй (адæймаг фæллад куы уа, кæнæ рынчын куы уа, кæнæ исты хостæ куы нуаза, уæд тагъддæр расыг кæны).

Нозт сæры бацæуы, адæймаг куыддæр ануазы, уымæй иу цалдæр минуты фæстæ. Адæймаг фæлæмæгъдæр вæййы, уый бæрц къæрцхъус нал вæййы, æвзæг райхæлы. Фæлæ ма йæ нозтыл куы афтауы, уæд йæ ныхас дзыкы нал фæбады, хъуыды кæнын нал фæфæразы, цы ми кæны, уымæн дзуапп радтын йæ бон нал вæййы (ахæм уавæры адæймаг цæттæ вæййы суанг фыдракæнд саразынмæ дæр). Уый фæстæ зæрдæ хæццæ кæнын райдайы, адæймаджы хуыссæг æрцахсы. Уæдæ нозтæй амæлыны цаутæ дæр иу æмæ дзыуæ не сты. Статистикæмæ гæсгæ, бануазыны авд мин цауæй иу ахицæн вæййы амæлындæй. Адæймаг гыццылгæйттæй дæр куы нуаза, фæлæ — иуадагъдæр, уæд иуацæдæр рæстæдджы фæстæ свæййы нозтахуыр.

Ие 'взæр ахуыр адæймаг цæмæй фæуада, уымæн хъæуы тынг бирæ рæстæг. Уæвгæ та, алколизмæй кæронмæ сдзæбæх уæвæн нæй, уый у зæрдылдаринаг сагъæссæг хъуыддæг. Адæймаг бирæ азты дæргыты куы нал бануаза, уæддæр, искуы та нозтыл ногæй кæй нæ фæцалх уыдзæн, уымæн фидарæй зæгъæн нæй. Алыцæдæр арастæг у йæхицæй, стæй ма йæ бинонтæй æмæ, йæ алыварс чи ис, уыдонæй. Куы бахъæуа, уæд та специалиты æххуыс бацагурын дæр æмбæлы.

Нозтæй уæхи хъахъхъæнут æмæ æнæниз ут.

Медицинон профилактикæйы республикон центр

Хъæуты равзæрд

Зынаргæ æмæ уарзон у райгуыра æвæзæг!

Ма хъæубæстæ — Мустыздæхыл ацы аз сæххæст 100 азы. Уый фæдыл уæ, нæ зынаргæ газеткæсджытæ, зонгæ кæнын йæ равзæрды историнæ — хистæр фæлтæргæй цы фæхъуыстон æмæ махæдæг цы зонын, уыдонимæ, стæй хъæубæстæйы абоны цардимæ.

Уæрæсейы паддзахы заман маегуыр адæмæн сæ цард уыд талынг, тыхст, стонг æмæ гæвзыкк. Быдыры хъæуы цæрджыты дик кодтой бындуронтыл æмæ рæстæгмæ цæрджытыл. Бындурон цæрджытæн хъæуы уыдис цæраенуатæн хæдзæрттæ, быдыры — хуымæ зæххытæ, фæлæ рæстæгмæ цæрджытæн хай нæ уыд, æмæ æнæкæрон зынтæ æвзæрстой сæ царды бонты. Уый уæлæмхасæн ма хицауадæн фыстой хъалон.

Газмет, Дзылыхты Кермен, Золоты Хадзи, Фæрниаты Георги, Насхидаты Дзæнтæ, Дзæгъойты Муха, Хъæрджыны Али, Хъæрæсæ, Хуылаты Тæзрет, Афы, Зæкаты Дзину, Саулæг, Хыргъуты Æфсидтæ, Æгъуызарты Дæхынхъо, Арсæгты Дафа, Цыцкæ, Пагæты Бæбæ, Арсæмæг. Фæстæдæр ма хъæуым æрлыгъдысты Етдзæтæ, Хъæдохтæ, Сарахаты-Ахъберди, Къостанты Сосланбек, Дзоттæ, Легкойтæ, Гæвдынты Илья, Къола, Агкаты Гаврил, Гокъотæ, Куыдзойтæ, Кæцантæ, Дзæбайтæ, Гуссаутæ, Саккатæ, Саулухтæ. Æрдыкхæд æмæ доныл ахуыр кæй нæ уыдысты, уый аххосæй фыц-

радтой сæ фос, зæххуыстгæнæн кусæнгæртæтæ. Колхоз скулдтой хъæуы номæй "Мустыздæх", уый фæстæ йын радтой ном "Чкалов".

Иæ хæслæвæрдтæ уæлдайджытæй æххæст кодта, уыдис дзы стурвос, — хъуыцытæ, фыстæ, бæхтæ æмæ мæргыты фермæтæ. Цыбыр рæстæгмæ Чкаловы номыл колхоз республикæйы разгæдæр колхозы ном райста.

Колхозы фыццаг сæрдар уыд Арсæгты Солонгон.

1952 азы нæ колхоз баиу ис Легейдойты номыл колхозимæ. Иæ быдыртæ хъæвдзг уыдысты хорæй, халсартæй, дыргътæй. 1960 азы Дигорайы сæкæры завод араст куы 'рцыд, уæд ма халсартæм бафтыд цæхæра.

Колхозонтæ ерысæй куысты.

1941 азы 22 июны райдыдта Фыдыбæстæйы Стыр хæст. Нæ гыццыл хъæубæстæ тохы быдырмæ арвыста 127 адæймаджы, фæлæ 67 хæстоны фæстæмæ нал æрыздæхтысты. Сæ нæмттæ абоны фæлтæрæй рох никуы уыдзысты. Скъолайы кæрты сын æвæрд æрцæуд номарæн цыртдзæвæн. Иæ хъæбæтыр дзинадæй хъæуæн стыр кад чи скодта, уыдонæй иу у Дзæгъойты Гаврил. Уый хъæбатырæй тох кодта Сталинградæ хæсты, райста капитаны цин, хорзæхджыгонд æрцæуд майдан "За оборону Сталинграда"-йæ. Мæлæтдзæг цæф фæци 1945 азы. Гаврилен скъолайы кæрты æвæрд æрцæуд цыртдзæвæн.

Къостанты Алексей ахуыр кодта Житомиры физикон-математикон институты. Фыдыбæстæмæ уарзондзинад фæуæлахиз, æмæ 3-æг курсы афцæ хæстмæ. Мæлæт æвæдтыр разынд æрвыгон ирон лæппуытæ. Ныгæд æрцæуд æфсымæрон ингæны Белоруссийы.

Етдзæтæ Раман æрвыгонæй афцæд хæстмæ. Сталинград зногæй уæгъдæнгæйæ фæцæф. Днепры донны былыл хъæбатырæй æмæ уæндонæй тох кодта. Иæ пулеметæй бацæрæфтыд кодта 20 немæц салдатты. Знаджы ныхмæ хъæуазадон тохы тыххæй хорзæхджыгонд æрцæуд "Сырых Стальды" орденæй, фæмард 1944 азы.

"Хæст" — æдæппæт цыппар дамгъæйæ цыбыр дзырд. Фæлæ цы дурзæрдæг æлгъ ном, æнæхатыр тугдзык у дæ ном. Дæ номæй æппæт Зæххы къорийы цæрджытæ тæрысцæ, сæ зæрдæтæ ныр-рызынц.

(Кæрон 4 фарсыл)



Паддзах Ныкылайæн 1908 азы райгуырд лæппу, ном йл сæвæрдтой Алексей, уый фæдыл паддзахмæ рæстæгмæ цæрджыты номæй бацæуд куйрдиат, цæмæй сын хъæуты бындурон цæрджыты бартæ радта. Паддзах сæ куйрдиатæн разын дзуапп нæ радта, фæлæ сын царæнбынат радта Дыгургомæ кæрон — тарыхæй астау Æхсарысæры. 1909-1910 азы рæстæгмæ цæрджытæ Чырыстонхъæуæй (Дигора), Цыколайæ, Сенæрай, Дыгуры хæхтæй лидзын райдыдтой Æхсарысæрмæ. Сарæзтой хъæуы пылан, калдтой бæлæстæ, арасттой цæраенуатæн хæдзæрттæ, хъæуæн ном радтой "Дигоро-Алексеевск" — паддзахы лæппуы номыл. Зынвадта уыдысты сæ царды бонтæ æнæ хуымæзæххытæй. Сæ цæраенбынаты уæлдæф уыд тынг уымæл, цыфдзæст.

нат лæвæрд æрцæуа Æрхонкæ æмæ Николаевскийы астау. Афтæ, 1922 азы уыцы зæххытыл фæзындысты фыццаг хæдзæрттæ — самандуарæй конд æмæ хъæмпæй æмбæртæ. Ног равзæрттæ хъæуæн радтой ном "Мустыздæх", уыимæ æмæ Николаевский æмæ Дигорайы 'хсан уыд Æрхонкæйы хъæвæхы хоры мустæ, цæуæгæдон Урсдонæн йæ гæлиу фарс та уыд "здæхæн".

1922 азы дзы æрцардис 52 бинонтæ. Иæ фыццаг бындурæвæрджытæ уыдысты: Майрæмты Докга, Дзылыхты Соарыкхъо, Абеты Михал æмæ Гæлæу, Цæллатты Георги, Майрæм, Биздухъ, Базраты Куцкъ, Сæрабы, Олисаты Дæнел, Годытты Моисей, Коцойты Иван, Рæмонты Михал, Малицы Цици, Олисаты Майрæм, Цоппойты Асан, Кыусраты

цаг дзыуæ азы адæмæй бирæ амард. Стыр донивылдтытæ дæр-иу арастæд. Етдзæтты Тæтæрхъан æмæ Дзылыхты Соарыкхъойы хъæппæрисæй донивылтæ фидаргонд æрцæудысты, цыппар цыайы ма скъахтой.

Хъæппæрисæтæ

Нæ культурон хæзнатæ

Цæгат Ирыстоны регионалон-æхсæнадон организаци "Цъгойты мыггаджы совет" æмæ ирон мыггагты æхсæнадон эмæлд "Иудзинад"-ы минæвæрттæ нæ республикæйы Хицауадæм куйрдиат барыстой, федералон ахаддзинад кæмæн ис, уыцы культурон объекттæ федералон исбонадмæ радтын фæдыл.

Ныхас цæуы Дзæвгысы, Гулийы æмæ Урсдонæ къæдзæхтыл фидæрттæ æмæ хъахъхъæнæн мæсгуытыл, историн хъæуты элементтыл. Автортæ кувд загътой, афтæмæй сын фадат фæуыдзæн фиданы юридикон уагæй сæ

бæзмæ цы маршруттæ хауы, уыдоныл лæмбынæгдæр бакусын æмæ нын табуаг чи у, уыцы бынæттæм (Хетæгъты æмæ Рекомы кувæндæттæ) туристытæ ма уа дзыны фарстатæм, стæй Цымыты æмæ Дæргъæвзы зæппæдзæтæм бацæуæнтæм



мыггагты культурон хæзнатæ-мæсгуытæ æмæ фидæрттæ федералон бюджетты хæрдзæтæй ногæй рацаразынæн.

Ахæм хъæппæрис бавдыстой, Президентты гранты фонды æххуысæй проект "Память сквозь века: Лæуы хъæуы "Ныхас"-ы фæзы, Суннитæг мæзджыты зæгъгæ, цы цæлхæмбырд афцæд, туризмы къæбæзы культурон бынты объекттæй пайдæ кæныны фарстаты фæдыл, уым. Йæ архайджытæ сæ хъус æрдардтой, фæстæг рæстæг историн бынæтты хивæндæй туризмы объекттæ чи аразы (Хъæдæргъæвæн, Цымыты, Хæрисджын), уыцы ахсджидæг хуыздæгмæ æмæ йæ æвæстиатæй алы кæнынмæ. Уæлдæрамбонд организациты минæвæрттæ, туристæн цымъыдæсæ чи у, уыцы историн объекттæ бахъæхъæныны фæдыл сæхи хуыдытæ дæр загътой.

Нæ республикæйы Сæргълæууæгæй куйрцын, цæмæй "Ирон адæмы национ-культурон рæзты паддзахдон программæ 2021-2025 азтæн"-ы мадзæлттæ æххæст кæныны нысанæн æхцайы фæрæзтæ фæфылдæр кæной. Æмбырды архайджытæ æрхастысты, туризмы къæ-

бæрæг бæлвырд æрæнтæ саразын, туристон къордтæн ацы бынæттæм æрмæстдæр, профилон комитеты аккредитаци чи райста, уыцы гид-экскурсоводимæ цæуын. Уымæй уæлдай, Лæуы хъæуы "Ныхас"-ы фæзы, Суннитæг мæзджыты зæгъгæ, цы цæлхæмбырд афцæд, туризмы къæбæзы культурон бынты объекттæй пайдæ кæныны фарстаты фæдыл, уым. Йæ архайджытæ сæ хъус æрдардтой, фæстæг рæстæг историн бынæтты хивæндæй туризмы объекттæ чи аразы (Хъæдæргъæвæн, Цымыты, Хæрисджын), уыцы ахсджидæг хуыздæгмæ æмæ йæ æвæстиатæй алы кæнынмæ. Уæлдæрамбонд организациты минæвæрттæ, туристæн цымъыдæсæ чи у, уыцы историн объекттæ бахъæхъæныны фæдыл сæхи хуыдытæ дæр загътой.

Нæ республикæйы Сæргълæууæгæй куйрцын, цæмæй "Ирон адæмы национ-культурон рæзты паддзахдон программæ 2021-2025 азтæн"-ы мадзæлттæ æххæст кæныны нысанæн æхцайы фæрæзтæ фæфылдæр кæной. Æмбырды архайджытæ æрхастысты, туризмы къæ-

САУТÆТЫ Тамилæ

Дæ аив дзырд æмæ зарæгæй Ирыстонæн — зынаргъ

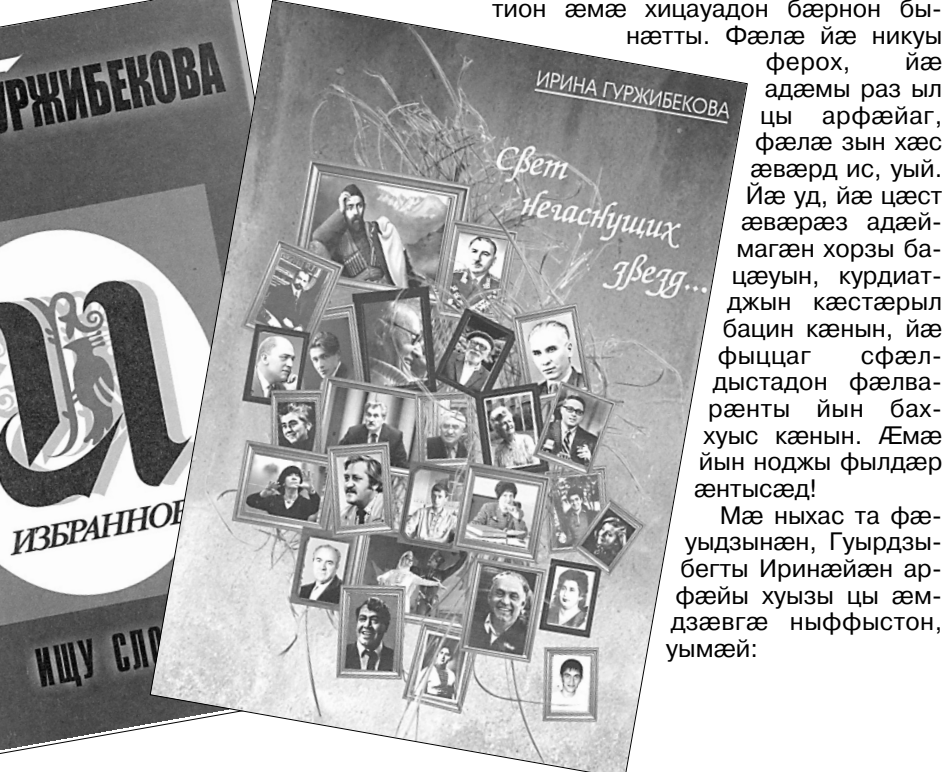
Зæххы риуы баркады номыл иу хоры нæмыг чи аппæрста, уый дæр дзæгъæлы нæ фæцард. Адæймаджы, йæ удварны рухсæй хайджын чи кæны æмæ йæ зардæйы хорзæхæй дзыл-лæйы зардæтæм фæндæг чи ары, уымæн æцæг фæрнджын уд-гоймаг аргъ æмæ кад куыд нæ хъуамæ кæна! Ахæм кады акка-гыл æз кæддæриддæр нымайын, фыццаджыдæр, йæ рæсугъд, фæлмæн æмæ æнкъараг зардæйы æвæрдцæг миннуджыты тыххæй, Цæгат Ирыстоны адæмон поэт, нæ республикæйы культурайы сгъыхт кусæг, УФ-йы Журналисты æмæ Фис-джыты цæдисты уæнг, публицист, журналист, тæлмацгæнæг ГУЫРДЗЫБЕГТЫ Иринаей.



Уый фæстæ ЦИПУ-йы ирон филологон факультеты куы ахуыр кодтон, уæд ноджы арæхдæр æмбæлын кодта, йæ сыгъдæг æмæ æргом зардæйы рухсæй хайджын кæй дæн, уыцы хæрз-тæн аргъ нæй. Скъола каст нæма фæдæн, афтæ йын балхæдтон йæ 'мдзæвгæты чыныг "Рæстæджы тæн-тæ" (ныртæккæ дæр мæхи æмæ ис). Уыцы цауæй чысыл рæстæг райыд, афтæ дын Сывæллæтты сфæлдыста-ды республикон галуаны литературон уазæгаты сæргълæууæг, УФ-йы ахуырады кадджын кусæг Симæ Му-радова, сфæнд кодта зындгонд по-эссæйы æрбахонны. Фембæлд рауад зæрдæмæдзæвгæ. Иринае не-мæ ныхас кодта сфæлдыстадон куысты сусæгдзинæдтыл, аивады, культурайы, литературæйы ахадын-дзинæдтыл, каст нын йæ 'мдзæвгæтæ. Мах дæр аив уæдæ нæ сфæлдыста-дон фыццаг къæхдзæфты фæстиу-джытимæ æхсызгонæй бæзонгæ кодтам. Нæ хистæр æм-сис хæлар нæ 'пнæтæн дæр ар-фæ ракодта. Загъ-та, зæгъгæ, по-эзийы, аивады сæй-рагдæр æргом æмæ сыгъдæг зар-дæйæ уæлтыг æмæ зæрдæгæ куыст кæй кæнын хъæуы, уый. Фембæлды кæрон æм нæ литературон уазæгаты уæнгтæй, уæздан æмæ æф-сæрмдзастæй, хæс-тæгдæр нæхи байстам æз æмæ Хуыгаты Алык-сандр. Уый нæм мид-былты бахудт. Аныхас кодта нæма. Иринае йæ ныхас куы фæци, уæд æм радтон, автограф æр-вæрыны тыххæй, йæхи æмдзæвгæты чыныг "Рæ-



ГÆЗДÆНТЫ Булат, ГУЛУТЫ Вячеслав æмæ ГУЫРДЗЫБЕГТЫ Иринаей



Гуырдыбегты Иринаейæн

Ды курдиат рахастай гуырдыгæй
 Æмæ йæ Ирыл хорзæй тауыс.
 Дæ дзырдмæ фау æрхæссæн нæй,
 Кæныс фæлитойтыл уæлахиз!
 Дæ фыд Заурбег, мад Сусаннæ,
 Æфсымæр Леониды фæг,
 Рæсугъд дзырдтæ, зæгъ-ма, кæм арæм,
 Нывæзтой Иры хурвæндаг,
 Уæдæ цы зарджытæ ныффыстай, —
 Фæлтæртæ сæ рæсугъдæй зарынц,

Дæхæддæг бирæ азты, Ирæ,
 Дæ уд нæ амондыл куы хъарыс,
 Дæ цардæмбал уæздан Олегæн.
 Йæ куыст фæзминаг уыд бæгъыдæр,
 Схастат диссаджы хъæбултæ,
 Цæддзинæдтæ ныффыстай хурæн!
 Дæ тæлмацтæм, дæ поэзимæ
 Æппындæр ничи 'рхæсдзæн фау,
 Хæссыс поэты ном цыттыгæ,
 Æмæ дыл аудæд Хуыцау!

ГАСАНТЫ Валери

иттæг аив музыка ныффыста ном-дзыд композиторы курдиатджындæр ахуыргæнинаг, рухстауæг Дзаттиаты Уаккайы чызг Зæлине. Поэты уыцы лаваримæ æз архайдтон Æлборты Феликсы райгуырдыл 70 азы сæвхæс-сты мысæн изæры. Уый арæст æр-цъд нæ республикон паддзахадон Филармонийы. Уым бæзонгæ дæн Иринаейы цардæмбал, УФ-йы сгъыхт геолог, æцæг ирон лæг, бирæвæр-сыг æмæ арф зоньдзинæдты хицау Цогойты Олегимæ. (Рухсаг уæд). Уый уыд цæуæг энциклопеди. Æмæ нын нæ ныхасы фæстæ йæхи къамисæ-нæй суанг ма мæ къам дæр сиса Цæгат Ирыстоны адæмон артисттæ Маринæ Ядых æмæ зындгонд фæн-дырдзæгъдæг, мæ хорз хæлар Дзæ-цаты Сосланимæ.

Æз мæ хъысмæтæй бузыг дæн Иринаейы хуызæн фæрнджын, зæр-дæйæ хъæздыг, зонд æмæ курдиат-тæй стыр хайджын адæймагимæ зонгæ кæй дæн, уымæй. Никуы ни-цæмæй мын фæррисын кодта мæ зæрдæ. Нæ 'хсан ис хъарм, фæлмæн ахастдзинæдтæ. Йæ 'хуыс мæ кæм бахъæуы, уым кæддæриддæр вæййы мæ фарсмæ. Йæ курдиаты ахадын-дзинæдты ацы æрмæджы æрныхас кæныны хæс мæхи æмæ исын. Фæ-лæ йæ æргомæй зæгъын: Иринае цы хуыддæджы сæр æрлæууа, уым вæййы фарн! Йæ поэतिकон, публи-цистикон хотых — фыссæн сис Ирыстонæн у бахъуыды бон — фæ-дисон, рухс тыхтæ, цæмæй хæрам тыхтыл фæуæлахиз уой, уымæ сидæг дзæнгæрæг, зæллангхæлæс — фи-диуæг! Йæ фыд Георгимæ (Заур-бегимæ) цы зарджытæ ныффыста, уыдонæй та уæдæ хæстæг лæууы йæ миддунейы аивдзинæдтæй номдзыд советон композитор Александрæ Пахтуровайы æмæ зындгонд уырыс-саг поэт Александр Добронравовы сфæлдыстадон æрмдзæвгæтæ. Мæ зæрдæ мæм афтæ дзуры, æмæ Ири-нæ йæ царды æмæ сфæлдыстадон фæндæгтæ бары, йæ 'мсис хæлæрт-ты Юлия Друнинай æмæ Хостыхо-вты Зинаейы зонд æмæ сфæлдыста-дон кусты бæрцбарæнтæй. Кæддæ-риддæр аргъ кодта æмæ кæны сæ ирд курдиатæн, зондæн æмæ рухс нæмттæн. Сæ дзыууæй дæр мысы йæ сфæлдыстады азфысты, ныф-фыста сыл зæрдæмæхъæргæ æм-дзæвгæтæ. Райхуыстысты йæ юби-

лейон изæры дæр, стæй сæ фæкæссы, гæнæн ын кæм вæййы, уы-цы аивадон изæрты.

Æмæ ма Иринаейы удыхъæды фæзминаг миниуджыты тыххæй дзыргæйы, зæгъдзынæн уый, æмæ бирæ рæстæг кæй фæкуыста пар-тион æмæ хицауадон бæрзон бы-наетты. Фæлæ йæ никуы фæрох, йæ адæмы раз ыл цы арфæйæг, фæлæ зын хæс æвæрд ис, уый. Йæ уд, йæ цæст æвæрæз адæй-магæн хорзы ба-цæуын, курдиат-джын кæстæрыл бацин кæнын, йæ фыццаг сфæл-дыстадон фæлвæ-рæнты йын бах-хуыс кæнын. Æмæ йын ноджы фылдæр æнтысæд!

Мæ ныхас та фæ-уыдзынæн, Гуырды-бегты Иринаейæн ар-фæйы хуызы цы æм-дзæвгæ ныффыстон, уымæй:

”Уарзт у мæ цард...”

Прозаик, поэт, РЦИ-Аланийы культурайы сгъыхт кусæг БУДАЙТЫ Милуся райгуырды Цæгат Ирыстоны Толдзæуны. 1970 азы астæуккаг скъола каст фæуыны фæстæ, ахуыр кæ-нынмæ бацыд Цæгат Ирыстоны медицинон училищæмæ æмæ йæ итгæг хорз бæрæггæнтæм каст фæци 1973 азы. Уый фæстæ февралæй сентябры онг куйста сæ хъæуы фелсырон-акушерон пункты сæргълæууæгæй.



Иæ ныйбарджыты, йæ фыдыфыд, йæ фыдымады, йæ ахуыргæнджыты, æппæт хистæрты. Уæлдай тынгдæр баст у йæ фыдымады, уымæн æмæ йын уый кæны аргъæуттæ, ахуыр æй кæны хæринаг кæныныл, бийыныл, хуыиыныл. Сывæллон бирæ уарзы

1973 азы Будайты Милуся ахуыр кæнынмæ бацыд ЦИПУ-йы филоло-гон факультетмæ æмæ йæ 1978 азы каст фæци итгæг хорз бæрæггæ-нæнтимæ. 1978 азæй 1979 азмæ куйста уырыссаг æвзаг æмæ ли-тературайы, ирон æвзаг æмæ ли-тературайы ахуыргæнæгæй Бесленны З-æм астæуккаг скъолайы. 1979 азæй Будайты Милуся кусты рауагъдæд "Ир"-ы редакторæй.

Будайты Милуся æмдзæвгæтæ æмæ радзырдтæ фыссын райдыдта, скъолайы ма куы ахуыр кодта, уæд, йæ фыццаг уацмыстæ мыхуырдон цыдысты журналтæ "Ногдзæу", "Мах дуг", газеттæ "Рæстдзинад" æмæ "Слово"-йы. 1988 азы мыхуырагъ ра-цыд сывæллæттæн йæ радзырдты фыццаг æмбырдгонд "Тетейы ха-бæрттæ". 2002 æмæ 2007 азы ма рацыдысты йæ дзыууæг чыныджы, йæ фыццаг чыныгæн дарддæрдзуйы хуызы "Тетейы фын" æмæ "Тетейы радзырд". Алы чыныджы дæр ис фондз æмæ ссæдз радзырды. Йæ радзырдты сæйраг хъайтар у хъæу-каг чызг Тете. Уый бирæ уарзы йæ хъæу, сæрыстыр дзы у. Уый у куйстуарзон, æххуыс кæны хистæр-тæн, хорз ахуыр кæны, бирæ уарзы

Уды суадон

Будайты Милусяйы ном, ирон ныхас, ирон дзырдæнæд зынаргъ кæмæн у, уыдонæн рагæй зындгонд у. Милуся фыссы куйд æмдзæвгæтæ, афтæ проза дæр. Фыссы сывæллæттæн дæр. Сывæллæттæн фыссын та, мæ хуыдымæ гæсгæ, дзырдæнæд хуызы 'хсан æппæты вазыгджындæр æмæ зындæр у. Сывæллæттæн хъуамæ фыссай, хистæр кары адæмон куйд фыссис, афтæ хорз нæ, фæлæ ноджы хуыздæр. Иу ныхасæй — тыг хорз. Æмæ Милусяйæн уый йæ кхуыс афты. Рацыд йын цалдæр æмбырдгонды: æмдзæвгæтæ, радзырдтæ, уацаутæ, аргъæуттæ æмæ ахуыргæнинаг чингуытæ. Фæлæ мæ ны-хасы сæр ууыл нæу.

Мæн фæнды зæгъын, ныртæккæ уæ разы цы чыныг ис, "Уды суадон", зæгъгæ, уый тыххæй. Ацы чыныджы къухфист куй райстон, уæд бамагт код-тон. Кæд Милу-сяйы сфæлдыс-тад рагæй зоньн, уæддæр æм куйд хуыдæгæ адæй-маг æркъæсын, уый иу хуыддæг у, фæ-лæ куйд редактор аргъ скæнын къух-фистæн, мыхуырма æй бацæттæ кæнын — уый та æндæр хуыддæг у. Цæмæн, уый дæр зæгъдзы-нæн. Хуыцау адæй-маджы сфæлдыста, цæмæй фыссæг, дох-тыр, аразæг, кæнæ ре-



ДЗУЦЦАТЫ Зæлине, чыныджы редактор

Джыккайты Шалинæ

Цы уыдæн, куйд уыдæн — нæ зоньн,
 Куы нæ уыдæм уыцы бон ды уым.
 Ды банкъардтай мæ зæрдæйы æрхуым,
 Æмæ дæ ныр мæ хъысмæтгæнæг хоньн.

Æххуысы къух мæм 'нæзынгæйæ радтай, —
 Дæ фидар къух, дæ куысты фæлтæрд къух.
 Æмæ уым циннæг рахызты мæ катæй, —
 Мæ зæрдæйы ис уыцы цин гæдзæг.

Дæуæй нæ Ир йæ сæр хæссы бæрзæндты:
 Ды — ахуыргонд, поэт æмæ фыссæг.
 Дæ кой у хуысты нæ хæхтæ 'мæ нæ кæмтты, —
 Нæ фарнæн дæ йæ тырыса хæссæг.

Цъæх арвы бын цæрдзæн нæ Иры бæстæ, —
 Дæ хуызæн гуырдыгæ йын куы уа фылдæр.
 Æгас цæуæд Аллон лæгæн йæ хæстæ,
 Æмæ кæнæд нæ Иры кад уæлдæр!

Мæ хъæу

Мæ уарзон, мæ райгуыраг хъæу,
 Мæ цины, мæ хъыджы, мæ рысты
 Æппындæр мæсын æз дæу, —
 Дæ номæй вæййын æз сæрыстыр.

Æнæ дæу цей цард у мæ цард?
 Æнæ дæу — æнæзынг мæ зæрдæ,
 Дæ номæй фæхæрын æз ард, —
 Мæ зæрдæйы рæбын æвæрд дæ!

Дæ ном дæр рæсугъд у уæдæн,
 Мæ Толдзæу — мæ сабион авдæн!
 Дæ бæллицтæн ма уæд фæуæгæн, —
 Дæ хъаруйæн макуы уæд рафтæн!

Æнæ дæу мæ бон цæрын нæу —
 Дæ фæлтæг, дæ куйылымтæ — 'нæнтау.
 Мæ тулдзæджын, мæ бæлладжын хъæу,
 Дæу мысын мæ фынты дзæнæтау.

О не 'взаг!

О не 'взаг — нæ фыдгæлты фарн,
 О не 'взаг — нæ зæрдæты хъарм,
 О не 'взаг — ирон лæджы кад,
 О не 'взаг — нæ дзылджы рад.

О не 'взаг — нæ дис æмæ рис,
 О не 'взаг — нæ удты фæдзис,
 О не 'взаг — цин æмæ уарзт,
 О не 'взаг — нæ мæг æмæ маст.

О не 'взаг — æнустæм дæ цард!
 Сæрг

Хорз у, хорз у, хорз у сæрд:
 Райдзæст зæрдæ, хæлдзæг цард;
 Алы бирæ: ност уа, хæрд,
 Алы раней хуысы зард.

цæрагойты, йæ алыварс æрдз, хъæдмæ цæуы гагадыргтæ æмæ дидинджытæм.

Будайты Милуся сывæллæттæн фыссы æмдзæвгæтæ дæр. 2003 азы рацыд йæ чыныг "Суадон", фыст у цæрагойтыл, мæргътыл, æрдз æмæ сывæллæттæй, 2010 азы рацыд йæ чыныг "Бабайы аргъæуттæ". Уый у цымыдисаг балц аргъæутты ала-мæты дунемæ. Куырыхон лæг Баба сæ дзуры æмæ сæ хоны сывæллæт-ты адæмон сфæлдыстады цымыди-саг дунемæ.

Будайты Милуся фыссы лирикон æмдзæвгæтæ дæр, уацаутæ æмæ радзырдтæ хистæр кары адæмон. 2000 азы рацыд йæ поэतिकон æм-бырдгонд "Урс уарди". Ацы чыныджы æмдзæвгæтæ фыст сты сыгъдæг уарзондзинадыл. Уыдон цæуынц зæрдæйæ, æмæ зæрдæмæ дæр уы-мæн хъарынц. 2012 азы рацыд йæ радзырдтæ æмæ уацауты чыныг "Зæриндаг". Ацы уацмысты æвдыст цæуы адæймаджы зæрдæхæлардзи-над, уарзондзинад райгуыраг бы-нартæм, автор зары сыгъдæг уды фарныл. Уыдонны фæрцы та фæндæг ссæрдта цардмæ.

Будайты Милуся у ахуыргæнæн чингуыты автор дæр. Æнтыстджы-наы кусты аивадон тæлмацты дæр. Хорзæхджын у РЦИ-Аланийы, УФ-йы Культурæйы министрты Кадры гæххæттæгæй. У Цæгат æмæ Хуссар Ирыстоны фысджыты 2-æм съезды делегат.

дæр, хъуамæ адæймаг уа. Æмæ йын уд куы лæвæрдта, уæд ын йæ хуысы сусæгæй бадзырдта иу хуыдæгæг, фæлæ ахсджиаг хуыды: "Макуы ма-кæй зæрдæ фæррисын кæн æнæр-хуыды ми кæнæ æнæрхуыды ных-асæй". Уыцы хуыддæг зонгæйæ, тар-стæн, уæд та, мыййаг, Милусяйы зæр-дæ истæмæй куы фæррисын кæнын, йæ зæрдæхуыды куы бацæуон. Редак-торы куйста æнæгæнæг чыныг, уый мæ бамбардзæн: йæ куыст æмæ хи-рурджы куыст кæцъдæр абарæнтæм гæсгæ иухуызон сты. Цæмæй адæй-маджы сдзæвæх кæнай, уый тых-хæй дзы цыдæртæ ра-лыг кæнын хъæуы.

Афтæ цæуы куыст къухфистимæ дæр. Æмæ мæ зæрдæйы цыдæр тас æмбæх-сти. Фæлæ къухфист кæсын куы райдыдтон, уæд æхсызгонæй су-лæгфыдтæн. Æз ба-хæудтæн, цард цæуыл лæууы, адæймаг æхсыз-гонæй кæм улæфы, уыцы дуне — уарзондзинады кæлæнгæнæг дунемæ.

ДЗУЦЦАТЫ Зæлине, чыныджы редактор

БУДАЙТЫ Милуся

Хорз у, хорз у, хорз у сæрд:
 Рæстæг — бирæ: улæф, кус;
 Уыгæрдæнтæ, цу, мæ кæрд:
 Абон — ног карст, райсом — хус.

Хорз у, хорз у, хорз у сæрд:
 Иууыл — хъæлдзæг, иууыл — цин.
 Абон — уарын, райсом — тæвд.
 Хуры тынты най дæхи.

Хорз у, хорз у, хорз у сæрд:
 Цинæн цин у, уарзтæн — уарзт.
 Хорз у, хорз у, хорз у сæрд:
 Цин — дæг бахудт, рухс — дæг каст.

Уалдзæг

Зæрдæ дæр нал у къуырма —
 Удæнцой атахти дæрд,
 Нал дæн мæхицæй цыма, —
 Диссæгты диссаг у цард!

Худы йæ мидбылты мæй,
 Дæрдæйы ныгулы йæ цæст.
 Нал кæны уыг дæр фынæй, —
 Уый дæр у цинтæй æфсæст.

Судзы сæумæйы æртæх,
 Кæрдæджы хуыры — фæрдгæ.
 Хуссар æгасæй фæхæгæх, —
 Дуне у абон фæрныг.

Уый у цæхæ уалдзæджы цин, —
 Ралæууыд амонды дуг.
 Карз зымæг ацыд — фæци,
 Не уæнгты абухы туг.

Æнхæлмæ кæсдзынæн

Æнхæлмæ кæсдзынæн, мæ дуне, дæумæ,
 Кæд искуы фæзынис æваст.
 Æрлæууы мæ фарсмæ, мæ амонд, æмæ
 Фæссуис мæ зæрдæйы маст.

Бсдзурай мæм хъуамæ æмæ мын зæгъай
 Кæлæнгæнæг ныхас "мæ хур!"
 Куыд нæ мын æй загътай — уæ уаих фæуай!
 Нырмæ дæр, цы уиди цæлхдур?!

Æнхæлмæ кæсдзынæн, кæд искаæд, мæ бон,
 Нæ дуар нын æрбахоис, кæд.
 Дæ размæ фæуайн, мæ сæнтты бæлцзон,
 Бссуудзин, ныгуыпп кæнын уæд.

Æнхæлмæ кæсгæйæ æз мысдзынæн дæу!
 Цæудзæни мæ иувæрты цард!
 Æнæ дæу мын хуры рухс хуры рухс нæу,
 Æнæ дæу нæ тавы мæн арт.

Æрмæджытæ бацæттæ кодта АБАЙТЫ Эдуард

Юбилей

Кæстæртæн у фæндагамонæг

Ирыстоны уæззау атлетикаейы спорты сырæзмæ зынгæ æвæран чи бахаста, уыдонæй иу, Уæрæсейы сгыхт тренер, РЦИ-Аланийы, Уæрæсейы физикон культурæ æмæ спорты сгыхт кусæг, уæззау атлетикаейæ на республикаейы итуонд командаейы сэйраг тренер ДЗБОЙТЫ Никъылайы фырт Пётрыл 25 декабры æххæст кæны 80 азы.

Лавренти, Дзёбойты Станислав, Золойты Хъазыбег, Гаглойты Ибрагим æмæ иннæтæ...
Дзёбойты Пётр йæ бирæ лæггæдты



Дзёбойты Пётр йæ бирæ лæггæдты

Кæуылты сты йæ лæггæдтæ Дзёбойты-фыртæн, Ирыстоны фæсивæдимæ хъомылæдон куыст кæнгæйæ! 50 азæй фылдæр Дзёбойты Пётр уыдæлдæй æрхайы фæсивæды спорты æмæ царды раст фæндагыл аразынал. Уыцы арфæйæг хъуыддаджы йын гыццыл нæ бантыст.
Йæ хъомылгæнæгтæй 50 адæймагæй фылдæр сывæстæг Цæдисы æмæ Уæрæсейы спорты мастерстæ. Се "хсæн ис, нæ бæстæйæ, Европæйы æмæ дунейы стырдыр ерысты чи фесгуйыт, ахæм спортсмента.
Æппæты стырдыр сгыхтдзæндæтæ йæ кыуы бафтыд Æлбегаты Русланæн. Æппæты уæззаудæр уæзы ерыс кæнгæйæ сси: Уæрæсейы 5 хатты чемпион, Европæйы 2 хатты чемпион, Дунеон Универсиадыæ уæлахиздау, дунеон чемпионатты 2 хатты уæлахиздау, Олимпиаг хъæзтыты 3-аг бынат бацахсæг. 2013 азы уæззау атлетикаейы Дунеон федераци Æлбегаты Русланы баныматта дунейы æппæты хуыздæр штангисты!

Дзёбойты-фырты хъомылгæнæгтæй бирæтæ абон сты зындгонд тренертæ, æнтыстджынаг кæнынд хъомылæдон куыст.

Уыдон иууылдæр абоны онг се хъомылгæнæг тренерыл сты æнвурд æмæ йæ рæддаруа нымайынд сæ зондæмæд хистæрыл.

Уæрæсейы сгыхт тренер, спорты сгыхт мастер **Лазарты Владимир**, абон РЦИ-Аланийы уæззау атлетикаейы федерацийы президент уæвгæйæ, тренерæй кусты Дзёбойты Петрыл нумæ æмæ уый тыххæй зæгы: "Æз уæззау атлетикаейæ фыццаг къæхдзæфтæ райдыттон Петрыл фæрыц, æмæ мин къæд исты бантыст хорæй, уæд йæ фæрыц. Тренеры дæсныдыл дæр уый фæрыц фæцалх дæн. Уый куд куыста махимæ, куд ныл уæздæ, спортивон цæттæгдинадæй уæлдай ма нын куд амында нæ цардвæндаг раст саразынæн цы хъæуы, уыдæттæ, уый уыд стыр скола."

Абоны онг дæр фæсивæдимæ куд кусты, арфæ алкæй бон нæу. Пётран стыр кад кæнынд Уæрæсейы алы рæвты дæр."

Дунейы 2 хатты чемпион, Европæйы 3 хатты чемпион, Уæрæсейы 5 хатты чемпион, спорты сгыхт мастер **Æлбегаты Руслан**: "Æз махи стыр амондджын хонын, хæрзæрыгонæй ма фыццаг къæхдзæфтæ спорты Дзёбойты Петрыл разамындæй кæй райдыттон, уымæй. Æвæццæгæн мин уый уыд Хуыцауы лæвар, ахæм зондджын æмæ хæларзæрдæ ахуырæндæджы къухтæм бахауын. Уый махимæ куд лæмбынæгæй куыста, алкæмæ дæр нæ цы уарзон цæстæй каст, нæ алкæй миниуджытæ дæр куд зыдта, уый у æмбиондæн хæссинаг. Мæнæн спорты кæд исты бантыст, уæд уый уыд мæ уарзон тренеры фæрыц. Уый ныл аудытта хи фыдау, æмæ ахæм хорздзæндæн рогæнæн ный".
Зæрдæбын арфæтæ сæ схъомылгæнæг тренерæн кæнынд: **Хуыгаты**

тыххæй хорæхджын сси "Фыдыбæстæты раз сгыхтдзæндæты тыххæй" æмæ "Ирыстоны намысен"-ы майдантæй.

Йæ спортивон хъысмæты тыххæй Пётр зæгы: "Хæрзæрыгонæй кымы фæдтон Олимпиаг хъæзтыты чемпион Аркадий Воробьевы æмæ мæ бафæндæнд уый хуызæн суæвын. Уæдæ



Пётр Дзёбойты хæрзæрыгонæй кымы фæдтон Олимпиаг хъæзтыты чемпион Аркадий Воробьевы æмæ мæ бафæндæнд уый хуызæн суæвын. Уæдæ

рæстæг махмæ Хъарманы хъæуы кæм уыд штангæ фенæн, æмæ мæхæддæг фæндагыл ломæй сарæзтон штангæйы хуызæн уæззаууæтгæисæн. Скола каст кусты фæндаг, уæд мæм фæсидтысты æфсæдмæ æмæ уым, Хъыр-гызстаны фыццаг хатт фæцалх дæн

æцæг штангæйыл. Нæ полчы нын фадат уыд уæззау атлетикаейæ тренировкæтæ кæнынæн. Уыцы ран, Фрунзейы горæты ахуыр кæнынмæ бацæдтæн физкультурон институтмæ æмæ суанг 1970-æм азы онг уым баззæлтæн. Ирыстонмæ куы сыздæхтæн, уæд 2 азы бакуыстон Мæздæджы районы, æмæ хуынд æрцæдтæн Дзæуджыкхæуы спортивон æхсæнад "Динамо"-мæ. Ацы ран тренерæй куыста нæ таурæгъон тренер Акъоты Владимир, æмæ уымæ цы рæстæг фæкуыстам, уый мæнæн уыд Хуыцауæй лæвард хорздзæндæу. Кæд мæнæн исты бантыст скæнын, уæд уымæн æмæ дæндæг кæй истон Акъоты Владимирæй.

Алы тренер дæр фæбæллы дунейы æмæ Олимпиаг хъæзтыты чемпион бацæттæ кæнынмæ. Æмæ уыцы бæллиц куы сæххæст ваййын, уæд зæрдæйы цинан кæрон нал ваййын. Уый арфæ у, фæлæ къаддæр æхсызгон нæ ваййын тренерæн, йæ хъомылгæнæгтæ царды сæхи æгъдауджын æмæ æнтыстджынаг кусты рафæндæг, адæмы "хсæн сын кад æмæ намыс куы ваййын, уæд Æз махи амондджын хонын, мæ хъомылгæнæгтæй мын араг кæй фæлпæнын, уый тыххæй".

Æнæмæг, Дзёбойты Пётр йæ 80 азы фæлдæрд кад æмæ радимæ. Йæ бирæ лæггæдтæ рох нæ сты, хорз æй чи зоны, йæмæ уæхсык-уæхск чи фæкуыста, уыдонæй. Йæ райгуыран боны Пётрыл сæмбæлдæн бирæ арфæтæ. Уыдонимæ нæ фæнды зæгы: "Дæ сыгъдæгтæ зæрдæ лæггæдтæ, дæ уыдæлдæй фыдæгон æрхаттой хъæздыг фæллой дæ би сдæ, уарзон хионау, адджын дæ бирæ хъомылгæнæгтæ æмæ уыдон нын йæрдджытæн. Абон дæр æвæлдæ

рæстæг махмæ Хъарманы хъæуы кæм уыд штангæ фенæн, æмæ мæхæддæг фæндагыл ломæй сарæзтон штангæйы хуызæн уæззаууæтгæисæн. Скола каст кусты фæндаг, уæд мæм фæсидтысты æфсæдмæ æмæ уым, Хъыр-гызстаны фыццаг хатт фæцалх дæн

лайгæйæ æрхайыс фæсивæды амонды фæндагыл аразынал æмæ уыцы хуыддаджы стыр Хуыцауы фæздæхст у! Бирæ азты ма æнæниз æмæ зæрдæдæрæх фæндæг дæ уарзон бинонтæ, хионтæ æмæ бирæ æмбæлттимæ!"

БАСКАТЫ Уырзмæг

Уæлахиздаутæ

"Æз ныв кæнын сыгъдæг дунæ"

Регоператор "Эра" сгорæхджын кодта республикон къæпхæны сывæлæтты нывты ерыс "Æз ныв кæнын сыгъдæг дунæ".

"Эра"-йы куджытæ рæстæгмæ ссты сывæлæтты аивадæн аргæнджытæ. Ерысмæ æрвыст æрцæд 300 нывы, уыдонæй куджытæ æвæрстойт æппæты хуыздæрты.

Кадджын мадзæлы компаниы генералон директор **Гокаты Аликъандр** сгорæхджын кодта ерысæнджыты æмæ уæлахиздауты кадты гæххæттæй æмæ зæрдæлдарæн лæварæттæй, бæлвырддæрæй дукани "Сывæлæтты дунæ"-йы сертификаттæй.

Æртыккаг бынат адих кодтой **Гаситы Аринæ** (Бесланыхъæуы 7-æм сколайы авдадзæнд ахуырдау) æмæ **Цопанты Алинæ** (Дзæуджыкхæуы Анатолий Луначарскийы номыл 5-æм сколайы авдадзæнд ахуырдау). Дыккаг бынат адих кодтой **Аминæ Куликовæ** (Бесланыхъæуы 8-æм равдаудæноны æхсæзæддæ хъомылгæнæг) æмæ **Учаты Зæринæ** (Æрыдоны "Ивадон итуонд "Æрыдон бæстæзонæг"-ы дæсæздæд ахуырдау). Фыццаг бынат адих кодтой **Плиты Дзæмболат** (Æрыдоны 5-æм равдаудæноны æхсæзæддæ хъомылгæнæг) æмæ **Хуыгаты Миланæ** (Æрыдоны 2-æм сколайы иуæндæсæздæд ахуырдау).

— Ерыс "Æз ныв кæнын сыгъдæг дунæ" сис традицион, æмæ нын уый у тынг æхсызгон. Проект арæвзт у кæстæр фæлтæры аивадмæ сæстæрдæн æмæ сын экологивон хъомылдæ радтынæн. Фиданы кæстæрты куыстытæй арæвзт уыдæн корпоративон къæлиндæр, уымæ сæ спайдæ кæндæстæм компаниы хуысгæнæгтæ нæ социалон сыфты, æмæ ма пайдæгон уыдæтты баннертæ арæвзæдæн, — загъта компани "Эра"-йы генералон директор **Гокаты Аликъандр**.

Компани "Эра" дыккаг аз аразы рухстауæн экологивон проект, йæ хæс у рæвгæ фæлтæры ахуыр кæнын æрзд хæххъæанын æмæ æмæ бирд кæнын.

Информацион портал "Дзæуджыкхæуы хъусынгæнæгтæ"



Нæ зынарг, нæ уарзон Зина, дæ райгуыран боны хорæх дæ уæд! Зæрдæбынæй дын арфæ кæнæм, нæ цæст дын уарзы бирæ хæртæг. Стыр Хуыцаумæ куæм æмæ дын курæм зæххон хорздзæндæтæ! Кæй уарзыс æмæ дæу чи уарзы, уыдонимæ цардæй бафсæд.

Афтæ фæзæгъынц, хъæбулæн, дам, йæ хæс у ныййæргæн алкæддæр лæггæд кæнын. Диссаг у, æвæдза, дæуæн, Зина, дæ фырт Валерик йæ рæссугд цардæмбал Светланæимæ куд лæггæд кæнын, уый! Ахæм кæстæртæ алы ирон хæдзары дæр уæд.

Зæрдæрухс, амондджын у дæ дзæбæх кæстæртæ æмæ уыдоны цотæй. Фылдæр дæг чи уарзы, уыдоны фæндаг у, нæ уæздан, алымбарæг буч хистæр!

Дæ цагæтыл, стæй, уæ хæдзарвæндæгæй чи рафид, уыдоныл дæр дæ арм мадау дарыс æмæ дын Хуыцау ногды дæр ма фылдæр хæртæг радгæд.

Нæ зынарг мах дæ тынг бирæ уарзæм æмæ нын цардæй бафсæд, дæ диссаджы бинонтимæ æнæнизæй, æнæмæ-стæй, фæлмæн зæрдæйæг бирæ азты фæвæг!

Цæрдæм фарастуæлæдзгон хæдзары. Уыры дæ, æмæ цæвæг нæм фæзынд, æмæ ий бырæтæг фарæстæм уæлдæздыг рапары... Сæ тæлпæ дæлæ зæххыл фæвæуы. Зæххы гæлпæлмæ та ацæргæ сылгоймаг æрбаласта мæр, банывыл æй кодта, дзæбæх цыдæртæ йæм зайы... Ныр уырæм дæ бырæтæг фæкс, уæд уый цы у?", — тыххæтæй телефонæй дзырдта сылгоймаг.

Иæхиуыл аздæ рафид, фæлæ бырæтæг рудзынгæй рапарыны цауимæ ныр мæ сæмбæлд. "Иу хатт æй мæ хæдæг фæдтон, йæ рудзынгæй йæ хуктæ, йæ уæнтæг рапарæтæ, йæхи аивæртæ æмæ бырæтты дзæккул бинмæ фæста... Нæ сыхæгтæй иу ацæргæ нæлгоймаг æй хатт дæр рафæуы, æмæ уыцы бырондон бафсæнтæ", катæй кæнгæйæ, дзырдта сылгоймаг.

Ног æрцæвæг сылгоймаг ахæм арæхстджын кæй ра

Арфæ Калоты-Челдыты Зинаейæн йæ юбилейы арфæдыл

Нæ зынарг, нæ уарзон Зина, дæ райгуыран боны хорæх дæ уæд! Зæрдæбынæй дын арфæ кæнæм, нæ цæст дын уарзы бирæ хæртæг. Стыр Хуыцаумæ куæм æмæ дын курæм зæххон хорздзæндæтæ! Кæй уарзыс æмæ дæу чи уарзы, уыдонимæ цардæй бафсæд.

Афтæ фæзæгъынц, хъæбулæн, дам, йæ хæс у ныййæргæн алкæддæр лæггæд кæнын. Диссаг у, æвæдза, дæуæн, Зина, дæ фырт Валерик йæ рæссугд цардæмбал Светланæимæ куд лæггæд кæнын, уый! Ахæм кæстæртæ алы ирон хæдзары дæр уæд.

Зæрдæрухс, амондджын у дæ дзæбæх кæстæртæ æмæ уыдоны цотæй. Фылдæр дæг чи уарзы, уыдоны фæндаг у, нæ уæздан, алымбарæг буч хистæр!

Дæ цагæтыл, стæй, уæ хæдзарвæндæгæй чи рафид, уыдоныл дæр дæ арм мадау дарыс æмæ дын Хуыцау ногды дæр ма фылдæр хæртæг радгæд.

Нæ зынарг мах дæ тынг бирæ уарзæм æмæ нын цардæй бафсæд, дæ диссаджы бинонтимæ æнæнизæй, æнæмæ-стæй, фæлмæн зæрдæйæг бирæ азты фæвæг!

Цæрдæм фарастуæлæдзгон хæдзары. Уыры дæ, æмæ цæвæг нæм фæзынд, æмæ ий бырæтæг фарæстæм уæлдæздыг рапары... Сæ тæлпæ дæлæ зæххыл фæвæуы. Зæххы гæлпæлмæ та ацæргæ сылгоймаг æрбаласта мæр, банывыл æй кодта, дзæбæх цыдæртæ йæм зайы... Ныр уырæм дæ бырæтæг фæкс, уæд уый цы у?", — тыххæтæй телефонæй дзырдта сылгоймаг.

Иæхиуыл аздæ рафид, фæлæ бырæтæг рудзынгæй рапарыны цауимæ ныр мæ сæмбæлд. "Иу хатт æй мæ хæдæг фæдтон, йæ рудзынгæй йæ хуктæ, йæ уæнтæг рапарæтæ, йæхи аивæртæ æмæ бырæтты дзæккул бинмæ фæста... Нæ сыхæгтæй иу ацæргæ нæлгоймаг æй хатт дæр рафæуы, æмæ уыцы бырондон бафсæнтæ", катæй кæнгæйæ, дзырдта сылгоймаг.

Ног æрцæвæг сылгоймаг ахæм арæхстджын кæй ра

Кæм саста ХЪАЙЫРТЫ Дианæ

БУТАТЫ Эльзæ

Фæндагон фæтк

Фыдыбылыс æрцыд

Æхсæвы Дыгургомæ æрцæд адеймаджы знанмæ фæндагон-транспортон фыдыбылыс.

Мацæутæмæ фæцæвæгæуæг хæдтулгæ ВАЗ-211440 (скъæрдта йæ 19-æздæд лæппу), фæндагыл цауыны



фæтк фехалгæйæ, йæхи сцæвта æмбондыл æмæ фæфæлдæхтæ.

Бæллæхы аххосæй 18-æздæд бæллон-лæппу дæххæмæрд фæци, кæддæуæг æмæ ногды дæр ма иу бæллон-нæлгоймаджы та цæфтæй баластой медицинон куæндонмæ.

РЦИ-Аланийы Мидхъуыддæгты министрæды пресс-службæ

Зынаргъ æмæ уарзон у райгуыран уæзæг!

(Райдайæн 2 фарсыл)

Æхсæрысæры цæрджытæ Мустыздæхы хъæуæм куы æрлыгъдтысты, уæд хъæуы аразын хуынд скола, фæлæ фæрæвæтæ нæ фæг кодта, уый аххосæй рæстæгмæ скола байгом ис Хуылаты Тæзреты хæдзары. Сколадзаутæ ахуыр кодтой зын уавæрты, нæ фæг кодтой чингунтæ, тетæрдтæ, уæддæр сколадзаутæ тырныдтой ахуырмæ. 1925 азы хъæуы арæвзт æрцæд авдазон скола. Ахуырады райрæвæтмæ стыр æвæран бахастой сколайы фыццаг директор Дзылыхты Сазырыхъо, зындгонд поэт Малиты Георги, Етдзаты Куыдыго, Цæбейты Аликъан, Дзæбайты Майрæн, Темирлаты Нæуæг, Етдзаты Венерæ æмæ иннæтæ.

Авдазон сколайæ астазон куы скодтой, уæд дзы бирæ азты бакуыстой: Тотойты Мухарбег, Арсæгъты-Золойты Валæ, Дзæбайты-Гаджиты Любæ, Золойты-Хъазыбегты Ритæ, Золойты Олгæ, Етдзаты Хазби, Дзоблаты Муссæ, Етдзаты-Дзоблаты Верæ, Етдзаты-Гасынты Верæ, сколайы директортæ Темирлаты Нæуæг, Тотойты Зауырбег. Мæнæн дæр уыдтысты мæ ахуырæнджытæ. Æхсызгонæй сын æрымысын сæ диссаджы, мидисджын уроктæ.

1986 азы нæ хъæуы арæвзт æрцæд ног скола. Рæвæгæ фæлтæры ахуыры бæрæндæтæм хонынц дæсны педагогтæ, сæ сæргыс Уæрæсейы Федерацийы ахуырады кадджын кусæг сколайы директор — Цæллаты-Темирлаты Бзлæ.

Нæ хъæубæстæ сæрбæрзонд сты сколайы алы фæлтæры рауагъдонтæй. Зындгонд дохтыртæ, ахуырæндæтæ, актæртæ, спортсментæ, дæсны разамонджытæ, хъæууон хæдзарæды куджытæ, — царды

уæрæх фæндагмæ сколайы кæртæй ракъæхдæф кодтой.

Ног фæлтæртæ сæ хорз æгъдæуттæ сæрыстырæй дарддæр хæццæ кæнынц.

2020 азы Мустыздæхы арæвзт æрцæд равдаудæнон, йæ сæргъæуæг — Цæллаты-Темирлаты Бзлæ.

Хъомылгæнджытæ алы сабийы зæрдæмæ дæр ссарынц уарзты дæргæл. Мустыздæхы равдаудæноны куджытæ сты арфæйы акаг хъомылгæнджытæ: Габаты Маринæ, Хыбызты Алгæ, Хуыдарты Людæ, сæ æхуысгæнджытæ Голлаты Зæлинæ, Цæллаты Альбинæ, медицинон хо — Цыгкиты Зæлинон, æфснайæг Золойты Индира, хæринæгæнджытæ Дзотты Светæ, Малиты Алинон.

Нæ хъæубæсты 20 азæй фылдæр ныйй Кльтураейы ардзæст, хъæуы сывæлæттæ уал æрхайынц спортивон комплекс, сæмæ кусынц Дзæбайты Альбинæ, Хъæдохты Людæ, Хъамболты Ирине, Габоллаты Зæлинон, Зураты Радик, кадджыты къорды разамонæг Дзотты Зауыр. Кæд сæ куысты авналæнтæ цыбыр сты, уæддæр алы бæрæвæрдæмæ дæр бацæттæ кæнынц чымдысаг, хорз конерт. Хъæуы цæрджыты зæрдæтæ рух кæнынц.

Нæ хъæуы чингунты къæбиц ныйй, фæлæ спорткомплексы иу кыуым радих кодтой библиотекæйæн. 20 азæй фылдæр дзы кусты Валæ Ласенко, чингæнджытæн йæхи бауарзын кодта йæ фæлмæн ныхæс æмæ арæхстджын куыстæй. Кльтураейы райрæвæтæм стыр æвæран бахаста республикаейы Кльтураейы сгыхт кусæг Етдзаты-Торчынты Земфирæ, нæ хъæуы Кльтураейы ардзæсты сæргъæууæгæй бакуыста 39 азы.

Нæ хъæуы фелсырон пункты

сæргъæууæг у Тойматы-Кошубæвæ Фатимæ. Фатимæ бирæ уарзы йæ куыст, кусы 45 азы. Йæ хъæрæ æмæ фæлмæн ныхæс дæр у рынчын æвдæдзы хос. Æнæниздинад хæххъæнынады министрад стыр аргъ скодта Фатимæйæн. Лæвардджын æрцыд нæ республикаейы сгыхт дохтыры ном. Фатимæ у фæзминæг ныййæргæ, хорз сыхæг, кæд адигæйæг чыг у, уæддæр бирæ уарзы ирон адæмы.

Нæ хъæуы посты хайды сæргъæууæгæй арфæйæг куыст кæны Баграты Лорæ. Сæ лæггæдтæ бирæ сты — пенситæ, сывæлæттæ пособитæ байуарынц, коммуналон æмæ æндæр фиддонтæ дзы ис бафидæн.

Постхæссæг Езеты Динæ, йæ хъызынмæ, хурагъ-къæвдайæ, фæллад нæ зонгайæ, йæ куысты хæстæ æххæст кæны афойнадыл.

Уæздан æмæ курдидатджын чыг Бекъуыртты Дианæ сныс кодта нæ хъæуы герб. Астауæй дзы ис уарт, уый мидæг мус, рафидтæ дзы хуры тынтæ æмæ фæндалжы фæдæтæ. Дианæ арфæмæ амбарын кæны, хъæуы номы равæрд. Ирон адæмы фæндæрастгæнæг Уастырджы йæ хорздзæнд тауы Мустыздæхыл дæр, мæнæны сыгъзырин æсфиртæ, бæрæкдæ æмæ рæсугъд фиданæны æвдæсæнтæ. Нæ республикаейы герб æмæ тырыса нывы бацахстой бæстон бынат. Мустыздæхы герб æвæрд уыдæн хъæуæм бацæуæны.

Зындгонд поэт æмæ фыссæг Малиты Георгийы фырт Васо та Мустыздæхыл ныффыста рæсугъд зарæг.

Нырæтæккæ хъæуы царæн хæдзæрттæ ис 193 хъæуы цæрджыты нымæц та у 750.

Хуыздæр хъæууон царæнбынаты

республикон конкурсы 2008 азы Мустыздæх сси дипломант.

Æрæджы нæ хъæубæсты административной сæргъæууæгæй равæртæ æрыгон, арæхстджын, æгъдауджын Арсæгъты Хæмцыцы. Йæ бæрзонд куысты фыццаг къæхдзæфтæй нæ хъæубæсты адæмы зæрдæ рух кæны, æрхайы хъæуы райрæвæттыл, æнгом баст у цæрджыты цин æмæ хъыгмæ. Хæмцыцын йæ бæрзонд куысты сгыхтдзæндæтæ кæй бантысдæн дæрддæр дæр, уый нæ уырыны.

Раппæлинон сты нæ хъæуы административной куджытæ дæр: Тæккыты Алинон, Мамсыраты Ирине æмæ Плиты Ланæ, сæ куысты арæхстдзæндæ, фæлтæрддзæндæ æмæ фæлмæн ныхæсы фæрыцы сыл хъæуы цæрджыты арфæтæ æмбæллынц.

Мæ зынарг, райгуыран хъæубæсты цæрджытæ! Нæ хъæубæсты сæдæ азы кадджын юбилейы фæддæл нын арфæ кæнын: æнæниз æмæ амондджынаг цæвæртæ уæ уарзон бинонтимæ. Уæ кæстæртæй зæрдæрухс ут! Уæ райдзæст хæдзæртты рæсугъд цыны фæндыры зæлтæ æмæ ноггунты зарджытæ хуысæнт! Уæ хæдзæртты фæндаг сывæлæттæ къæхдзæфтæй хъæздыг æмæ бæзджын уæд! Ныййæрджытæ — ныййæрджытæ амондæй хайджын ут! Мæ зынарг æмæ уарзон хъæу, Мустыздæх! Дæ кад æмæ фарны уидæгтæ фылдæрайы фылдæр, фидарæй-фидардæр кæнæнт, ирд стæлльæу æрттивæнт фæлтæры-фæлтæрымæ! Бирæ мын цæр æмæ дидинæг кал, мæ райгуыран хъæу Мустыздæх!

ОЛИСАТЫ Любæ, фæллойы ветеран

РЕКЛАМАЕ, ХЪУСЫНГÆНИНÆГТÆ

Информацион хъусынгæнинаг

2007 азы 24 июлы фидаргонд "Уæрæсейы Федерацийы чысыл æмæ рæстæмбис амалиуæгæды рæзты тыххæй" № 209-ФЗ федералон законны 18 статьяйæ æмæ "Уæрæсейы Федерацийы чысыл æмæ рæстæмбис амалиуæгæды рæзты тыххæй" федералон законны 18 статьяй